

Momenten van schoonheid en geluk

Luisterviering

16 augustus 2020

Vorbereiding: Agnes Grond, Ria Huisman, Jan Hulsbergen

Welkom

Van harte welkom in deze viering van de Haagse Dominicus. We missen de ontmoeting met elkaar, maar we hopen dat deze luisterviering in deze omstandigheden een goed alternatief is. Voorgangers zijn Agnes Grond en Ria Huisman.

Lied: Geef een weg (t. Huub Oosterhuis, m. Antoine Oomen)

VLB 835

Gij hebt ons in de moederschoot gekend.

Zie ons in deze wereld, geef een weg.

'De mensen sterven en zijn niet gelukkig.'

De levende zijn Gij, geef ons uw woorden.

Zie ons in deze wereld, geef een weg.

Inleiding en gebed

Is schoonheid hetzelfde als mooi, of als harmonieus? Maar wie bepaalt wat mooi is? En word je van schoonheid gelukkig? Wat is eigenlijk geluk? Denk je dan aan plezier of genot, of juist aan verlangen of aan dankbaarheid? En kun je in je eentje gelukkig zijn? Geluk is een goed leven leiden, zei Aristoteles. Dat is iets totaal anders dan de reclames beweren. Want daarin lijkt je vooral gelukkig te worden van kopen, van jong zijn en van hebben.

Schoonheid en geluk zijn in onze tijd bijna dwingende eisen geworden: Gij zult gelukkig zijn, en ook graag mooi. Daarvoor moet je hard werken en je hebt geluk als het lukt. En dan kan het ook zo maar weer voorbij zijn. Geluk is gevaarlijk, dichtte Rutger Kopland daarom. Je hebt het totaal niet in de hand. Of is dat niet waar?

Lieve God, geef ons een open oog en een warm hart, om samen te kunnen werken aan een wereld die een plek is voor alle mensen, als een tafel waaraan iedereen welkom is.

Lied: Zoals een zomerregen (t. Emma Elbe, m. Mariëtte Harinck)

NLF 40

Refrein: Zoals een zomerregen de geuren openbreekt
die in de aarde liggen verstoft

Wanneer het gewone niet meer gewoon is,
het vanzelfsprekende niet meer bestaat
wanneer de dagelijkse sleur optrekt als een mist
en wat er is in een nieuw licht baadt.

Refrein

Zo is in mensen plotseling God om mij heen
voor mij, achter mij tot in mijn hart.
Zo valt wit licht in kleurenpracht uiteen
en heeft schoonheid de stilte omarmd.

Lezing: [Matteus 5 : 1-12 \(nbv\)](#)

Je zou gelukkig willen zijn:

stevig, vrolijk, rechtop,
goed werk, goed wonen, wat geld,
aardig worden gevonden
lief, je grote liefde vinden,
kinderen krijgen, geronde, mooie.
Dat zou je willen – wie niet?

Wil je ook goed zijn, betrouwbaar,
trouw, rechtvaardig, meedogend?
Een duistere zaak is de wereld
Maar er zijn mensen van licht.
Gierig wreed zelfzuchtig dezen en genen
maar er zijn mensen die geven en delen.
Er is kwaad en woester kwaad onstuitbaar
maar er zijn mensen die de doem doorbreken.

Er zijn woorden gesproken
die werken ten goede,
je hart versterken,
je geweten scherpen.
Gelukkig wie ze zoekt te horen
en leeft om te volbrengen.
Een kwaadwillig mens wordt nooit gelukkig.

Overweging deel 1

Mike is een wat slome MBO-er die 't liefst de kat uit de boom kijkt. Hij loopt net stage in een verpleeghuis als de corona-epidemie uitbreekt. Als Trouw hem een paar weken later interviewt, is hij gemotiveerd geraakt en opgebloeid. Natuurlijk blijft hij een avondje stappen ook leuk vinden, maar van dit werk gaan zijn ogen glanzen. Het ontroert me dat hij gelukkig is puur omdat hij iets zinvol doet. Gelukkig van iets geven. De klassieke filosofen noemde iemand gelukkig die een goed leven had geleid. Dan was je leven gelukt. Mike had dat in een paar weken ontdekt.

De Bijbel is niet echt een boek over geluk. Het woordje geluk komt er zelfs nauwelijks in voor. De Bergrede, met de zaligsprekingen, is een uitzondering. Ieder die nederig en zachtmoedig is, die treurt of lijdt onder onrecht wordt in de Bergrede gelukkig geprezen. Vroeger vond ik dat raar want in feite zijn juist zij helemaal niet gelukkig. Die verzen rieken naar braafheid, vond ik, naar het kindje Jezus dat vooral houdt van zielige mensen. Pas later ging ik begrijpen dat het evangelie een belofte is, en dat Jezus in de Bergrede praat over de nieuwe tijd die met zijn komst is begonnen. Een tijd waarin niet langer de machtigen op de troon zitten, maar waarin de stemlozen, stem krijgen, en de kwetsbaren en zwakken het land zullen bezitten. Niets geen braafheid, wat Jezus hier zegt is revolutionair. Zo moeten wij het verstaan. Allen die niet meetellen zullen gelukkig worden nu de messiaanse tijd is aangebroken. En alle mensen die er aan meewerken om deze nieuwe tijd vorm te geven - de barmhertigen en de vredestichters - worden gelukkig geprezen omdat zij dat doen. Want iets zinnigs doen maakt je gelukkig, veel meer dan pleziertjes, bezit, positie of inkomen.

Dat was wat ook Mike in zijn stage ontdekte. Hij zorgde voor kwetsbare mensen, samen met anderen bij wie hij zich thuis was gaan voelen. Hij hoorde er daardoor bij. Deel uitmaken van een zinvol verband is misschien wel een van de belangrijkste voorwaarden om gelukkig te zijn. Geluk is leven en doen in verbondenheid met anderen. Niets maakt mijzelf meer gelukkig dan samen met dierbaren ergens de schouders onder zetten, plannen maken, gesprekken voeren of ons aan tafel koesteren in vriendschap.

Er is nog zomer en genoeg
wat zou het loodzwaar tillen zijn
wat een gezwoeg
als iedereen niet iedereen ter wille was
als iedereen niet iedereen op handen droeg

Overweging deel 2

Geluk, zegt een Chinees spreekwoord, is iemand om van te houden, iets zinvol hebben om te doen, iets om op te hopen. Schoonheid komt er niet in voor. Horen schoonheid en geluk wel bij elkaar? Niets heerlijker dan plotseling oog in oog te staan met iets bijzonders, de schoonheid van het licht te zien, van een bloem, een schilderij, een muziekstuk of een mens. Dat kan je stil maken van geluk.

Maar een verpleeghuis in coronatijd is bepaald geen toppunt van schoonheid. Blijkbaar kun je daar toch gelukkig zijn. De joodse ETTY HILLESUM was gelukkig in de hel van Westerbork. Ze had zich, zo schrijft ze zelf, er op toegelegd om altijd en overal haar eigen vrede te vinden. En dat lukte haar ook daar. En de jonge Pavel Friedman dichtte in Theresienstadt over de allerlaatste vlinder 'zo rijk, zo stralend, zo verblindend geel, net een traan van de zon ...'. Momenten van schoonheid en geluk op de donkerste plekken van onze geschiedenis.

Heb je geluk dan toch in de hand en is het niet alleen maar een geschenk? De ene mens heeft meer talent voor geluk dan de ander en geluk wordt bepaald niet eerlijk over mensen verdeeld. Maar geluk is soms ook iets waarvoor je kunt kiezen. Als je niet tegen het leven vecht maar er ja tegen zegt, maakt het volgens Hillesum niet echt uit 'aan welke kant van de tralies je zit'. Maar dan moet je het kleine geluk wel willen zien en willen kijken zonder oordeel. Met de ogen van een kind, zingen we straks. En je moet dankbaar willen zijn voor alles wat goed is in het leven. Dankbare mensen zijn vaak gelukkige mensen. Daarom eindig ik met een gedicht over twee van zulke mensen, dat Oosterhuis maakte bij een prent van de graficus Hendrik Werkman.

*Een armelijke kamer, ergens in een getto-
buurt;
twee hoekige, oude mensen die dansen;
die het geluk dansen, te zijn, te bestaan, nog;
een ingetogen dans, waarin ook droefheid
meedoet, omdat het zwaar is te leven.*

*Twee hoekige mensen, hij oud donker en
stram, zij ook oud, maar speels, in groen
gekleed, -
zij dansen de zevende dag, tegen een
achtergrond van licht.*

*Zij dansen omdat er licht is in hun huis,
dat zij elkander kunnen zien;
zij dansen dat er groot licht beloofd is,
dat er een toekomstige wereld zal zijn.*

*Zij dansen de vreugde van die wereld, waar
zwoegen en bezitten en bezit vermeederen,
rijkdom, armoede en tranen, niet meer zullen
zijn. Zij dansen de bestemming van de mens:
dat hij niet om te jagen en gejaagd te worden
in het leven geroepen is, dat hij niet leven kan
van brood alleen, dat hun lichaam meer is dan
wat ze aan hebben,
en hun leven meer is dan maken en breken,*

presteren, productie, consumptie, dat het goed is van ophouden te weten en te rusten en te lachen: die oeroude, maar vandaag op grote schaal vergeten wijsheid dansen zij.

Zij dansen de bevrijding uit ieder denkbaar slavenhuis en van alle soorten slavenwerk; zij dansen dat zij tot vrijheid geroepen zijn; goed gemaakt en met glorie en luister gekroond; zij dansen dat zij mensen zijn, gelijkend op de Eeuwige, geboetseerd naar zijn beeld, werk van zijn handen.

En zij dansen: dat zij in dit weten onaantastbaar zijn, zo arm en uitgeworpen als zij zijn.

De sabbat is er voor de mensen om dit te vieren, om dit zelfbewustzijn te ervaren; om ziende te blijven dansen zij de dans van de zevende dag.

Moge het zo zijn!

Lied: Voor de zevende dag (t. Huub Oosterhuis, m. Antoine Oomen)

VLB 742

Wek mijn zachtheid weer.

Geef mij terug de ogen van een kind.

Dat ik zie wat is.

En mij toevertrouw.

En het licht niet haat.

Voorbeden

Eeuwige, ik ben dankbaar voor mensen die me hoop geven, die me laten zien wat belangrijk is in het leven, zoals ook Jezus in de Bergrede ons voorhoudt. Voor mensen die onvermoeibaar voor de vrede vechten, die bruggen slaan en tegenstanders met elkaar verzoenen. Ik ben dankbaar voor mensen die betrouwbaar zijn in hun handelen. Voor mensen die gewoon hun werk doen in de zorg, de schoonmaak, de opvoeding van kinderen.

Ik ben dankbaar voor de liefde en de vriendschap, die ik ondervind van mensen om me heen. Dat ik vreugde kan ervaren in het zien van kunst, in het luisteren naar muziek en in het beleven van de natuur. Voor de creativiteit die opbloeit ondanks de moeilijke tijd waarin we zitten.

Ik bid voor alle mensen, die soms al jaren onderweg zijn, gevlucht uit oorlogsgebieden en nu onder moeilijke omstandigheden moeten leven in vluchtelingenkampen. Voor de kinderen zonder ouders in die kampen die in ons land niet welkom zijn. En voor de mensen in de AZC's die te lang moeten wachten voordat hun aanvraag behandeld wordt.

Ik bid voor de mensen in Beiroet, die door het vreselijke ongeluk geliefden hebben verloren, hun huis en hun hele bezit kwijt zijn. Dat zij de moed niet verliezen en hulp krijgen voor hun noden.

We bidden in stilte voor wat we op ons hart hebben.

Eeuwige, met uw naam onnoembaar,

boven onze woorden uit

Gezegend om uw naam Ik-zal-er-zijn.

Amen

Zegenbede

Dat uw woord ons zal leren elkaar te zegenen en te behoeden;

dat wij ons keren naar elkaar en ons hart zich opent;

dat wij elkaar vertrouwen, kunnen lachen en huilen en zingen met elkaar.

Zo zegene ons de Eeuwige.

De steppe zal bloeien,
de steppe zal lachen en juichen.
De rotsen die staan
vanaf de dagen der schepping
staan vol water, maar dicht –
de rotsen gaan open.
Het water zal stromen,
het water zal tintelen stralen,
dorstigen komen en drinken.
De steppe zal drinken,
de steppe zal bloeien,
de steppe zal lachen en juichen.

De ballingen keren
zij keren met blinkende schoven.
Die gingen in rouw
tot aan de einden der aarde
een voor een, en voorgoed,
die keren in stoeten.
Als beken vol water
als beken vol toesnellend water
schieterend omlaag van de bergen.
Met lachen en juichen –
die zaaiden in tranen
die keren met lachen en juichen.

De dode zal leven
de dode zal horen: nu leven.
Ten einde gegaan
en onder stenen bedolven
dode, dode, sta op,
het licht van de morgen.
Een hand zal ons wenken
een stem zal ons roepen: Ik open
hemel en aarde en afgrond.
En wij zullen horen
en wij zullen opstaan
en lachen en juichen en leven.